

„Vonzódok a nehéz emberekhez”

Szemtől szemben Kovács Andrásal

Több mint két hónapja már, hogy vetítik a mozik Kovács András „Vörös grófnő” című filmjét. A Kosuth-díjas filmrendezőről az a hír járja, hogy életeleme a disputa, és nagyon szívesen jár anketókra. Erről mi magunk is meggyőződhetünk a közelmúltban, amikor a makói Szabadság moziban — elfogadva a meghívást — a vetítésváson előtt találkozhattunk vele.

Még peregetek a Vörös grófnő utolsó kockái, amikor a 300 kilométeres út után a rendező belépett a vetítőterembe, viszontlátva filmjének befejezését.

— Miért vállalta a meghívást?

— A filmszínház számomra akkor fejeződik be, amikor a nézőkkel találkozom. Nemigen volt még olyan invitálás, amit visszautasítottam volna. Én valóban: szeretem a nézőkkel az eszmecsere.

— Közönségcentrikus rendezőnek tartja magát?

— Úgy gondolom, az én legfőbb hasznom az, ha a film nézése közben gondolatok, reflexiók születnek a nézőben. Direkt módon sosem készítek történelmi analízist, bár nem titkolt szándékom, hogy egyes történelmi folyamatokat, igazságokat és igazságtalanságokat, hőseket és antihőseket objektív módon mutassak be. Jó volna, ha egyszer a történelemszemléletünkben minden a helyére kerülne. Olyan filmeket szeretek készíteni, amilyeneket feltehetően szívesen néznek meg.

— Ön szinte szisztematikusan ostromolja történelmi tépitéinket...

— Szisztematikusságról szó sincs! Vannak számomra viszont történelmi pillanatok, melyek izgatnak. Azok a helyzetek, szituációk,

Puzta János felvétele

amikor még nem dőlt el, hogyan alakul a folytatás. A XX. század gazdag ilyen fordulatokban. Gondoljon az 1918–19-es eseményekre, 1944-re és 1956-ra. A történelem szereplői valamilyen választás, döntés előtt állnak.

— A fenti korszakokról sorra születtek meg filmjei: a Vörös grófnő, az Októberi vasárnap, az Ideiglenes parádicsom, a Ménesgazda. Milyen folytatásra számít-hatunk?

— Készül a Vörös grófnő következő része. Azután... Még nem tudom!

— Mennyire fontos számára a történelmi hitelesség?

— Hadd mondjak egy példát! Hosszú hónapokon át kerestem azt a színésznőt, (természetesen külföldön is),

aki külsőleg és habitusában is megfelel Andrassy Katinkának. Feladtam. Es végül úgy döntöttem, hogy Básti Julira osztozom Károlyi-né szerepét. A hitelesség elvét tehát megsértettem, mert a fiatal színésznő külsőleg cseppet sem hasonlít Andrassy Katinkára. De ugyanez mondható el Andrassy Gyula kapcsán is, akit Kálai Ferenc alakít. A film terve egyébként már úgy 10–12 éve foglalkoztatott, és rengeteg apró adatot, adalékot gyűjtöttem Károlyiékrol. A hitelességhez való viszonyom tehát igen felemás, ambivalens.

— Ön dramaturgiai „cselel” állítja Károlyi Mihályt a film középpontjába. Miért van szükség erre a rendezői fogásra?

— Úgy gondolom, ennek a filmnek két főhőse van. Károlyi és a felesége. És én is valom azt, amit Brecht, hogy a művészetben időnként szükség van „cselekre”. Ezzel élttem én is a Vörös grófnőben.

— Mi érdekelte elsősorban Károlyiék magatartásában, életútjában?

— Legfőképpen mindkettőjük autonóm magatartása. Nincs annál szörnyűbb, ha az ember pusztán csavar egy gépezetben, nincs választási lehetősége, elveszti integritását. Erre szerettem volna felhívni a nézők figyelmét.

— Kovács András a közelmúltban történelemként és riporterként is megismerhették. A televízió nem túl régen sugározta újra a Lukács Györggyel készített interjúját. Miért vállalta annak idején a portréfilm készítését?

— Korábban már Károlyi-nőről is készítettem riportfilmet. Mindkettőjükben felfedeztem a „nehéz emberek” sorsát. Én szeretem a nehéz embereket, a folyton csatázókat, a gyakran elbukókat. Sokszor általuk tudjuk felismerni a társadalmi diszsonanciákat. Gondoljon csak a maga mindennapi konfliktusaira!

— Nehéz embernek tartja magát?

— Hát!... Maradjunk annyiban, hogy vonzódok a nehéz emberekhez... Úgy ítélem meg, nagyon nagy szükség van rájuk.

Bodzsár Erzsébet

Együttműködés

A Hungarotex Textilkülskereskedelmi Vállalat vezérigazgatója és az NSZK-beli Grossversandhaus Quelle — Gustav Schickedanz cég képviselője csütörtökön együttműködési megállapodást írt alá az Atrium Hyatt Szállóban. A szerződés az áruforgalom növelését, szélesítését célozza.

Május negyedikén

Teljes holdfogyatkozás

Ritka természeti jelenséget figyelhetnek meg a csillagászat iránt érdeklődők május negyedikén, szombaton, amikor is teljes holdfogyatkozás lesz. Utoljára 1982. január 9-én követhették volna nyomon a teljes holdfogyatkozást, ám akkor a borús idő miatt elmaradt — legalábbis a látvány.

A teljes holdfogyatkozás akkor következik be, amikor bolygónk a Nap körüli pályán vándorolva úgy kerül a Nap és a Hold közé, hogy a Nap sugarait „elzárva” teljes árnyékot vet a Holdra. Erre a pillanatra nálunk három-négy évig kell várni. Most az esti órákban

D. L.

Időben a fesztiválról

Korainak tűnhet, a tavaszhoz képest, szabadtéri húrokat pöngetni. Pedig hovatovább az évszakhoz képest sem az, hamarosan kipakolnak a téren, hát még mennyire nem korai az elzúgott évtizedek okán. Bárhonnán számíthatunk, a harmincas évekből vagy az ötvenesek végétől, nem is történelmének önmúlása, inkább a Játékokat körülölelő idő, a kortárs idő nehezeke ösztökél mind sürgetőbb tükröpróba. Tükröm, tükröm, mond meg nekem...

A menyasszony szép, szó se róla, tények, adatok, statisztikák bizonyítják. Nemcsak azért szép, mert a miénk, hanem mert meglepően régóta ugyanaz, aminek kitálaták. Márpedig az állandóság művészi karakterben, struktúrában, művelődéspolitikai következetességben sem tartozik a lebecsülendő, hétköznapi dolgok közé. Sokat és sokrétűen beszélünk erről, s hogy lassacskán megint aktuális lesz, engedtessek meg pár merészebb sóhaj még az ünnepe előtt, mert aközben nehéz szabadulni a hangulat-fütötte elfogultságtól. A tavalyi program összegző jelentésében is olvasni a látogatottság egyenletlenségeiről, hogy az egy előadásra jutó nézőszám félezerrel alatta maradt a korábbi nyárközönének, meg hogy a „nagy létszámú, műszakilag, technikailag rendkívül igényes darabok, a megnövelt előadászám költségkímélését a jelentős többletbevétel sem tudta fedezni” stb. Általában pedig érzékenyen taolt rá: „a szegedi nyár rendezvénykínálata is új töltést kíván. A sokat méltatott sokszínűségbe belől egy-egy idény talán határozottabb karaktert nyerhetne, az egymáshoz fűződő, kapcsolódó események egymást is erősíthetnék.” Nosza, mondhatná az ember, mi hát az akadály...

Ha pusztán negyedszázadot tekintünk is, tetemes idő akár az alaptételek felülvizsgálatára. A változó világ új feltételeket teremt, s ezzel a változással az élet egyéb területein is mind nehezebb lépést tartani manapság. Egy-egy produkció költségei olykor csillagászatiak — a tavalyi rockopera példája mellbevágó igazán, hisz a szokottnál nagyobb széria telt házi sem teheték rentábilissá a vállalkozást —, márpedig itt művészi szempontoknak és közönségigényeknek egyaránt kell megfelelni, ami sokkal kisebb színházaknál sem habkönnyű álmodozás. Bonyolítja a helyzetet, hogy Szeged jó ideje már nem egyetlen, csupán egyik desszert az ország nyári ajándékkosarában, s bár fénye az idők során megkopott — egyebet ne említsünk, sajnos huzamosan nélkülözi a külföldi énekes sztárokat —, azért még ma is sokan erre veszik útjukat, vonzódnak hozzá, ezt választják. (Nagy kérdés persze, hogy a némileg hasonló fazonú, újjávarázsolt margitszigeti szabadtéri — a maga kedvezőbb feltételrendszerével — miként befolyásolja majd a dóm-színház operák látogatottságát.) Hogyan lehetne — ha vissza nem is szerezni primátusát — legalább megőrizni jelen kondícióját?

Nemrégiben javaslattevő fórumot hívott segítségül a városi tanács, ahol vélemények cseréltek gazdát, ám a szerteágazó tennivalók bozótjából minduntalan kikanakított a kérdés: mi erősíthetné az ünnepi hetek fesztiváljellegét. A dilemma csupán a szabadtéri játékokra is leegyszerűsíthető, hiszen a kiegészítő rendezvények csokra egyfajta fesztiválkaraktert eleve garantál. Hanem tarthatunk mi bármily elsőrangú nyári egyetemet, rendezvények képzőművészeti tárlatparádét, nemzetközileg is taksálható ipari vásárt vagy néptáncfesztivált, mindegyik ünnepi heteink rangját — ha tetszik, színvonalát — a közvélemény rendre a szabadtéri játékok minőségéről ítéli meg. Itt kellene valamit

kitalálni. Nem azért, mert megkondult a vészharang, hanem azért, nehogy megkonduljon.

Ami nem fejlődik, szükségképpen visszafordul — példálózhatnánk, efféle közhelyigazsággal, ámbátor a Játékok jelen helyzete aligha szorult különösebb magyarázkodásra. Hogy ideje állítani az iránytűt, tavaly az István, a király hangosan figyelmeztetett rá. Addig nem tapasztalt szériában játszózták, mégsem hozták a konyhára, ugyanakkor valamennyi más produkció joggal irigyelhetette sikerét, népszerűségét — a popularitásnak eme forrásvidéke az, amerre tájékozódni kellene technikai kivitelezésben éppúgy, mint előadástervezésben, szereposztásban, műsorpolitikában. Régóta hallani, fesztiválhangulat-keltésben megfáradt a város. Legjobb ajzószor a sikerlélmény: ha megújíthatnánk a szabadtéri, nyárhangulatában is pezsdülne a város.

Ötlet? Inkább hangos gondolkodás, sietve hozzátéve, nem holmi eredeti dolgokról, s mindössze továbbgondolásra. Az úgynevezett fesztiváljelleg erősítené, ha a színházi, illetve színházszertű produkciókat több helyszínre telepítenénk. Az újszegedi szabadtéri kihasználatlansága jó ideje beszédtema, de ott van a városi tanácsháza intim környezetű Muzsikáló udvara is, ahol természetesen nemcsak műszakilni szabad. Lényegében arról lenne szó, hogy a Dóm teret tehermentesíteni olyan előadásoktól, melyek nem valók oda igazán, ám a sokműfajúság hagyományos alapkonceptiójának korbacsolásával szeretünk ragaszkodni hozzá. Még csak műfajokhoz sem kellene kötni — egészen egyszerűen azt játszani a dóm-színházban, ami illik rá, s inkább kevesebb premierrel, de azokból több előadással.

Persze, a tervezést eleve megszabja, hogy tudjunk esténként hater ezer nézővel számolni, ugyanannak a darabnak akár hetedik-nyolcadik előadásán (miként történt ez az Istvánnál). Az újszegedi színház műszakilag-technikailag fölvertéve, nemcsak a kétévente esedékes szakszervezeti néptáncfesztiválra, de más vidéki vagy fővárosi színházak (netán éppen a szegedi) komplett produkcióira is használhatnánk. Operettek, műsoros estek, nem utolsósorban olyan dzsesszkoncertek, amelyek „telepítésére” bizonyítottan képes a város, nevezetesen az Ifjú-sági Házban működő dzsesszklub, mely az utóbbi időben világsztárokat tudott szervezni, rendkívüli sikerrel. Visszhangoznak a szakkritikák, a Dóm tér nemigen bírja el a prózát. Félnék ilyesmit definiálni — szabadjon hivatkozni kapásból mondjuk Az ember tragédiájára, Gábor Miklósek Hamletjére vagy Husztiék Peer Gyntjére —, mindazonáltal drámát lehetne játszani a tanácsháza udvarán, sorozatban, persze kamaradramát, s nem feltétlenül Az ember tragédiáját.

Magyarán. Színházi, szabadtéri színházi műsorpolitikában több színpaddal számolva egyrészt éppen az úgynevezett fesztiváljellege erősödne a szegedi nyárnak, másrészt a darabok választéka sem szűkülne le arra az évtizedek óta kimerítő fejfájásra, vajh miként fest a Dóm téren, letakarjuk-e a templomot vagy vállaljuk. Ha izgalmas, közönségvonzó, gondolatiságában vagy látványában kivételes, netán eredeti művet, zenés kompozíciót akarunk bemutatni a nyáron, ne béklyózza a szándékot a kivitelezés dóm-színházi mániája.

Nem hinném, hogy nagyot tévednek: erre áll a szabadtéri fesztiválok szekér-rúdja, külföldön, idehaza egyaránt.

Nikolényi István

Tanulmányok után

Az egyetemek és főiskolák nappali tagozatán ebben a tanévben 13 ezer 900 fiatal fejezi be tanulmányait. Számukra a vállalatok, intézmények 23 ezer 500 álláshelyet hirdettek meg. A műszaki egyetemeken diplomázó minden fiatal 4–5 állás között válogathat. A műszaki főiskolákat befejezők számára valamivel kisebb arányú az állás kínálat: az itt végzők 3–4 hely között válogathatnak. Kevés helyen keresnek viszont kül-gazdasági és nemzetközi szakon végzeteket, azonban a fiatalok többsége már pályázat nélkül rendezte munkába állását.